

KULTURA

Slovinci vole Bosance na filmu: Prizor iz »Kajmaka i marmelade«

FILM – O iskušenjima ljubavi i života

BOSANAC KAO MODEL ZA SLOVENSKI FILM

Film »Kajmak i marmelada« Branka Đurića s više od 145.000 gledatelja srušio je sve rekorde u Sloveniji / Filmska priča o ljubavi između Bosanca i Slovenke prepuna je klišeja o došljacima, južnjacima i njihovu snalaženju u sredini koja im nije uvijek sklona

Branka Šömen

Doseljenici, dotepenci, gastići, južnjaci, kako sve ne zovu stanovnike koji stižu u drugu državu gdje se naseljavaju i pokušavaju prilagoditi novoj sredini. To obično nije lako ni za jednu ni za drugu stranu i izaziva niz problema, socijalnih, emotivnih, materijalnih, pa čak i političkih. U Sloveniji je ovaj problem posljednjih godina posebno istaknut, a »sudari« između Bosanca i Slovenaca često su dramatični, bilo da je riječ o klasičnoj netoleranciji domaćina, bilo da su posrijedi emotivne veze koje sredina teško prihvaća.

Ljubav sve pobjeđuje

Upravo je ljubavna priča između Bosanca i Slovenke tema filma Branka Đurića »Kajmak i marmelada«. Špela je jedinica iz malograđanske obitelji u kojoj majka sve podređuje samozivom ocu koji je pak protiv bilo kakvih promjena, a posebno ne podnosi Bosance. Roditelji ne mogu prihvatiti izbor svoje kćerke i na sve načine je pokušavaju odgovoriti od otkvaćenog Bosanca Bože. On je pak lijencina koji živi na račun žene i njezine skromne plaće, cijeli dan sjedeći s pivom uz televizor.

Kada joj jednog dana pukne film od njegove nepokretnosti i nezainteresiranosti za posao, nakon burne svade, Špela se vraća roditeljima u atmosferu ispunjenu dosadnom predvidljivošću, a Božo svjestan da je pretjerao konačno kreće u potragu za poslom. Pri tome se zapleće u mutne poslove sa svojim zemljakom Goranom koji je stručnjak za švercanje ljudi preko granice, reketarenja, iznuđivanja, što dovodi do još većih nesporazuma i dramatičnih obrata s pucnjavom i ranjavanjem. No, na kraju ljubav ipak pobjeđuje sve nesporazume, netrpeljivosti i zablude?!

Na žalost, ovaj film tek je površna zabava za one koji se još uvijek oduševljavaju vicevima o Bosancima, prepun klišeja i svjesnog podilaženja publici, s neuvjerljivim glumačkim doprinosima. Branko Đurić i Tanja Ribič možda igraju i dio vlastite bračne biografije, ali ipak nas nisu mogli uvući u priču kojoj bismo mogli vjerovati, iz bilo kojeg razloga. Zato tim više zapanjuje činjenica da su ga Slovenci u tolikom broju gledali tako da je to postao najgledaniji slovenski film od osamostaljenja.

Pitanje je što im se to toliko sviđa – kajmak, čokolada ili sve zajedno, prilično nespretno smišljeno i neinven-

ktivno režirano. A možda slovenska filmska publika jednostavno voli filmove o Bosancima, pa ma kakvi ti filmovi bili. Jer budimo realni, drugi po gledanosti u Sloveniji je »Outsider« Andreja Košaka (1997.) koji je imao 91. 000 gledatelja, premda ni taj film nije ostao zapamćen po visokim umjetničkim dosezima i porukama, dok je »Ničiju zemlju« Danisa Tanovića gledalo 87.000 posjetitelja.

Nostalgija ili pomodnost

Je li posrijedi nostalgija, sklonost onomu što sam nemaš ili ne možeš imati, ili jednostavno pomodnost?! Jer bez obzira radilo se o komediji ili drami, čini se da je ta potreba za tuđom mukom, psovkom, čak i jezikom nepodnošljivo privlačna, ali samo u mraku kino dvorane. Očigledno je da će s distance filmskog platna Slovenci uvijek rado otići pogledati Bosance, premda ih u običnom životu mnogo manje vole u svojoj blizini, na radnom mjestu, u autobusu ili kavani... Nešto slično kao i odnos Hrvata prema srpskim filmovima koje ponekad nezasluzeno uzdižu do kulturnih visina, samo zato što ovi u njima »to« ne čine bolje, ali zasigurno mnogo temperamentnije, otvorenije, vulgarnije i ras-kalašnije.

ČASOPISI – Predstavljen 13. broj britanskoga književnog časopisa »Dream Catcher«

HRVATSKI PISCI NA ENGLESKOME

ZAGREB, 8. travnja – Pjesme i proza desetak hrvatskih pisaca objavljeni su u britanskom književnom časopisu »Dream Catcher«, koji je nakon britanskog predstavljanja u Yorku 19. ožujka u srijedu predstavljen i u Hrvatskoj.

Zastupljeni su svojim priložima Tomislav Šovagović, Dubravko Bobovec, Sandro Belić, Mario Šuško, Diana Framin, Zlatko Pranjić, Vlasta Vuk, Tomislav Ribič, Evelina Rudan i Denis Peričić. Engleski književnik i urednik »Dream Catchera« Chris Firth predstavio je u Klubu SC časopis i kako je nastao 13. broj u kojem je objavljena poezija i proza manje poznatih hrvatskih pisaca. Firth je prošle godine putujući Hrvatskom istraživao utjecaje rata na kulturu, osobito pozornost posvećujući književnosti.

Organizator događanja nazvanog »Iskravanje hrvatske poezije i proze u Engleskoj« Sandro Belić (G.A.M.A.D) rekao nam je kako su Firtha upoznali na Internetu te ponudili da mu budu domaćini i upoznaju ga s piscima, što je on i prihvatio.

»Ovo je odlično promicanje hrvatske kulture i čini se da je engleskim medijima događaj značajniji nego našim, to više što je razgovor s Firthom o njegovu putu po Hrvatskoj i našoj novijoj književnosti objavljen

preko cijele stranice njihova dnevnika *Daily news*, rekao je Belić.

Kako je Firth naglasio na britanskom predstavljanju časopisa, a i u SC-u, riječ je o vrijednim radovima, unikatnim i individualnim, nad kojima čitajući ih čovjek može i zaplakati. Osim Firtha, koji je pročitao nekoliko pjesama na engleskom jeziku, kako su i objavljene, na hrvatskom su svoje radove čitali i gosti uvršteni u »Dream Catcher«, Vlasta Vuk, Tomislav Ribič i Blanka Supan.

»Za većinu sam anonimna pjesnikinja, jer neki se uvijek promiču, a neki nikada ili vrlo malo. Kada dobijete iz Engleske ovako dobru kritiku, onda znate da ono što radite vrijedi«, napomenula je Vlasta Vuk.

No, bila je razočaravajuća atmosfera u Klubu SC-a tijekom čitanja, a i kasnije tijekom nastupa glazbenika Elme Burnić i Nenada Rožića, Hrvoja Gulića i G.A.M.A.D.-i te društva pjesnika »Stepski vuk« i »Les fleurs du mal«. Klub SC-a bio je pun, ali većina nije bila zainteresirana za ono što se zbivalo na pozornici i ispred nje, pa je tako zamor zagušio ono što se trebalo čuti. Unatoč razglasu i mikrofonu u rukama recitatora riječi su se rasipale ne dopirući ni do prvih stolova.

Božidar Trkulja

IZLOŽBE – »Ulomak do ulomka...«, izbor keramike iz Dioklecijanove palače u Splitu u Muzeju grada Zagreba

SJAJ KRHOTINA RENESANSNE KERAMIKE

Predstavljena je keramika nastala od 14. do 16. stoljeća pronađena prilikom arheoloških iskapanja od 1968. do 1974. u jugoistočnom dijelu Dioklecijanove palače / Tanjuri, zdjele, vrčevi i vaze pretežito su iz Italije i drugih sredozemnih zemalja

ZAGREB, 8. travnja – Arheološka iskapanja jugoistočnog dijela Dioklecijanove palače u Splitu koja su trajala od 1968. do 1974. godine, iznjedrila su keramiku nastalu od 14. do 16. stoljeća iz stilskog razdoblja renesanse. Nalazi keramike predstavljeni su na izložbi »Ulomak do ulomka...« otvorenoj u srijedu na večer u Muzeju grada Zagreba. Riječ je o keramičkim posudama, tanjuri, zdjelama i vrčevima te vazama koje su pretežito uvoznog podrijetla, a izložba je projekt Muzeja grada Splita. Istraživanja lokaliteta bila su dio zajedničkog programa koja su proveli naši i američki stručnjaci.

Tri četvrtine predmeta potječe iz radionica u Italiji, a ostalo iz drugih sredozemnih zemalja, Sirije, Sjeverne Afrike, Bizanta, Španjolske itd., koji su odatle stizali najvećim dijelom u vrijeme križarskih ratova. Domaća proizvodnja svodi se na posude za svakodnevnu uporabu u kuhinji kao što je gruba

lončarija, keramika od pročišćene gline i ona ocačkana. Razlikujemo keramiku s urezanim ornamentom, oslikanu, premazanu kositrom (majolika), ukrašenu zlatnim listićima te po bogatstvu ukrasa, bojama, motivima i načinu izrade. Nižu se biljni ukrasi maslinove grančice, vinove loze, cvijeća, a ima i portreta, točica te oponašanja mramora. Likovni postav osmislio je arhitekt Željko Kovačić, a autorica izložbe je viša kustosica Muzeja grada Splita Helga Zglav-Martinac.

Autorica je napisala i tekst u pratećem katalogu te izrazila mišljenje da splitski nalaz poziva i obvezuje izuzetnim bogatstvom materijala kako domaće tako i inozemne stručnjake na daljnju znanstvenu obradu građe. Po njoj bi rezultati budućih istraživanja mogli pridonijeti još lakšem ištavanju povijesnih, društvenih, ekonomskih i ostalih zbivanja na Jadranu i Mediteranu.

Ravnatelj Muzeja grada

Zagreb Vinko Ivić na otvorenju se prisjetio kako je zagrebački muzej lani gostovao u splitskome s izložbom »Stereoskopska fotografija«. Istaknuo je plodnu suradnju dvaju muzeja te najavio daljnje povezivanje njihovih stručnjaka na projektima u zemlji i inozemstvu. Goran Borčić, ravnatelj Muzeja grada Splita, rekao je da je gostujuća izložba bila postavljena u njihovu muzeju 1999., a potom u Italiji i Španjolskoj te je izazvala veliko zanimanje.

Objasnio je da je na lokalitetu pronađeno oko osam tisuća ulomaka koje su potom konzervatori muzeja spojili u zasebne cjeline tijekom dvije i pol godine. Gradonačelnica Zagreba Vlasta Pavčić izrazila je želju za što većim brojem takvih projekata. Izložbu je otvorio gradonačelnik Splita Miroslav Buličić, pojasnivši da je velik broj posuda iz Italije i stoga jer je Dalmacija nekada bila pod njezinom vlašću.

Vlasta Tolić

Bogato ukrašeni vrč i zdjelica: Majolika iz Italije, 14./15. st.

Foto: Vjesnik/Ranko Marković

VIJESTI

Dvedeseti rođendan Stjepana Aranjoša

Višnja Požgaj

ZAGREB, 8. travnja – Domjenkom u zagrebačkom kavani »Verdi«, omiljenu okupljalistu glazbenika, u četvrtak je Stjepan Aranjoš proslavio 90. rođendan. U svoje ime i u ime Zagrebačkih solista 90 godina vitalnom organizatoru glazbenog života i jednom od osnivača i članova Zagrebačkih solista čestitao je voditelj ansambla Tonko Ninić. On je i ovom prigodom istaknuo Aranjoševe velike zasluge za rođenje Zagrebačkih solista pod vodstvom slavnoga Antonija Janigra. Stjepan Aranjoš i danas pomno prati glazbeni život svojega grada, naročito nastupe Zagrebačkih solista, te pomaže u očuvanju glazbene ostavštine ansambla. Slavljenik je primio među ostalim i čestitke Muzičke akademije, Zagrebačke filharmonije i prijatelja planinara s kojima se još uvijek svakoga vikenda druži na pješačkim stazama prema sjemenskim vrhovima. V. P.

»Anđeli u koroti«

ZAGREB, 8. travnja – Naklada »Meandar« objavila je novu zbirku pjesama hrvatskoga pjesnika mladog naraštaja Ivana Hercega »Anđeli u koroti«. Herceg svojom četvrtom zbirkom pjesama pokazuje svoju »pjesničku i ljudsku zrelost«, napominje nakladnik uz pojavu zbirke. Ivan Herceg (Krapina, 1970.) objavio je tri knjige pjesama »Naša druga imena« (1994.), za koju je dobio prvu nagradu na »Gorano-vo proljeću«, »Noć na asfaltu« (1996.), kojom je osvojio nagradu »Zdravko Pucak«, te »Snimke zemaljskih uzdaha« (1997.). (Hina)

KORIZMA U BAROKNOM NAPULJU

Višnja Požgaj

Na praguVelikoga tjedna u nedjelju je, u sklopu priredbe Pasionske baštine, u prepunoj Crkvi sv. Katarine u Zagrebu nastupio Hrvatski barokni ansambl pod vodstvom Saše Britvića. Ansambl je ovaj put posegnuo za prigodnim djelima dvojice napuljskih skladatelja, F. Durantea i njegova učenika G. B. Pergolesija.

Durante je u vrijeme prvata opere bio pretežito skladatelj duhovne glazbe. Njegovi Concerti a quattoro uzorna su djela instrumentalnog baroknog stila. Violinisti Laura Vadjon i Mislav Pavlin, violist Danko Burić i violončelist Krešimir Lazar nadahnuto su i tečno izveli njegov Prvi koncert u f-molu, namijenjen liturgiji za vrijeme korizme, što se ponajprije osjeća u prvom stavku prozetoj dubokom boli. Znamenito Pergolesijevo djelo Stabat Mater impresivna

je tužaljka Djevice Marije pod križem. Pergolesi, prvenstveno operni skladatelj, pred kraj svojega kratkoga života što je trajao tek 26 godina napisao je to remek-djelo za soprano, alt, gudače i continuo koje je bilo uzorom i drugim skladateljima kad su posezali za istim potresnim stihovima crkvenog pjesništva.

Izvedba je bila na visokoj razini i stilski primjerena vremenu u kojem je nastala. Vrlo lijepi i kultivirani glasovi sopranistice Ivane Kladarin i mezzosopranistice Martine Gojčete Silić, uz odličan djevojački zbor Vokalnog ansambla »Milka Trnina« iz Ivanića Grada s voditeljicom Brankom Bubalo Paliskom – i uz vrsne glazbenike Hrvatskog baroknog ansambla – pružili su pod znalačkim vodstvom Saše Britvića dojmivu i osjećajnu izvedbu. Publika je pažljivo pratila koncert te izvođače nagradila obiljem aplauza.

DVORNIK I KVRGIĆ ZAJEDNO NA SCENI

SPLIT, 8. travnja – Na pozornici splitskoga HNK 15. travnja bit će praižvedena drama sezone »Otok svetog Ciprijana« koju je po motivima iz djela Ranka Marinkovića napisala Lada Martinac Kralj, a režirao Ivica Kunčević. Na konferenciji za novinare održanoj u splitskom HNK istaknuto je kako predstava, u kojoj se isprepleću tipično marinkovićevski motivi, okuplja brojnu i raznovrsnu glumačku ekipu na čelu s doajenima hrvatskoga glumišta Perom Kvrgićem i Borisom Dvornikom, koji se na kazališnu scenu vraća nakon punih šest godina. Redatelj Kunčević je istaknuo kako je riječ o humornoj tragediji koja je po

temi koju obrađuje vrlo suvremena.

»U predstavi prevladava scenografski minimalizam i maksimalan glumački angažman«, napomenuo je Kunčević. Radnja drame zbiva se na otoku u izoliranoj sredini u kojoj se neprestano odvijaju malomišćanska prepucavanja i spletkarenja ni oko čega. U predstavi sudjeluju Ilija Zovko (Kvrgićeva alteracija), Zoja Odak, Dara Vukić, Josip Genđa, Ksenija Prohaska, Snježana Sinović-Šiškov, Dora Polić, Mirko Kraljev, Trpimir Jurkić, Josip Zovko, Nenad Srdelić, Pero Vrca, Franko Strmotić, Tihomir Šiškov i Dora Ružić.

Mira Jurković

MOZAIK BOLNOG SJEĆANJA

Katarina Kolega

Bolni odrazi nedavne ratne prošlosti na male ljudske živote učestala je tema hrvatske kinematografije već više od desetak godina, za razliku od kazališta, gdje se ona vrlo rijetko ili gotovo uopće nije prikazivala.

Koliko ta traumatična iskustva djeluju na ljude danas, koliko su utkana u njihov život i cijelo njihovo biće na sugestivan način progovara Lydia Scheuermann Hodak u monodrami »Slike Marijine«.

Prateći jednu ženu u trenutku odluke hoće li prihvatiti skrbništvo nad svojom unukom ili ne, Hodak piše o ratnim ranama i posljedica koje one ostavljaju na sve koji ih imaju. Dok papir za skrbništvo stoji na bolničkom krevetu, gdje se radnja događa, lik Marije pokušava smiriti svoje misli pomoću slikanja, međutim ne uspijeva.

U kaotičnom slijedu naviru joj krhotine sjećanja, više razina prošlosti – one prije rata i za vrijeme rata – stvarajući mozaičnu sliku njezina života, ali i sudbine čitavog sela u kojem je živjela.

U tim razlomljenim strukturama doznajemo da je, zajedno s kćeri, bila mučena i silovana, te da mora prihvatiti dijete nastalo u zlu jer joj je kći pri porodu umrla. Ružna i bolna sjećanja sve više u njejoj glavi potiskuju lijepa i ona na

kraju, potpuno shrvana, tra-ga papir za skrbništvo na komadiće.

Taj mozaik sjećanja redatelj Slaven Špišić odlučio je postaviti na komornoj sceni osječkoga HNK, odabравši za lik Marije glumicu Tatjanu Bertok-Zupković, koja je s nevjerojatnom glumačkom energijom i uvjerljivošću dočarala slomljenost, rastrzanost i duboku bol osobe koja je preživjela ratna stradanja. Premijera predstave bit će 17. travnja u Osijeku, a u sklopu Pasionske baštine, u Teatru ITD u Zagrebu održana je pretpremijerno.

U ulozu Marije: Tatjana Bertok-Zupković